

Avdeling for komparativ medisin (AKM)	
Rutine for organisering og ansvarsforhold ved tilsyn med dyr	
Godkjent av: Avdelingsleder AKM	Dato: 13.09.2024
Endringer siden forrige versjon (15.03.2024): rutine for stordyr lagt til.	

1. BAKGRUNN OG FORMÅL

Forsøksdyrforskriften har krav til tilsyn av forsøksdyr herunder:

- Dyrene skal ha tilsyn og stell så ofte som nødvendig, og minst én gang daglig (§29)
- Tiltak skal iverksettes så snart som mulig for å rette opp mangler og gjøre slutt på unødig belastning for dyrene (§29)
- Det skal være tilstrekkelig personell på stedet (§24)
- Det skal være nødvendig personell i beredskap for å oppfylle kravet om å tilse og stille dyrene og iverksette tiltak også utenom ordinær arbeidstid (§29)

Rutinemessig daglig tilsyn utføres av de dyreteknisk ansatte ved AKM og skal sikre at dyrene har tilgang til vann og mat, at miljøforholdene er ivaretatt, at dyrenes allmenntilstand undersøkes og nødvendige tiltak iverksettes for å hindre unødig lidelse eller andre uønskede effekter på dyrene og/eller forsøkene. Praktisk framgangsmåte for daglig tilsyn er beskrevet i egne skriftlige rutiner.

Særskilt forsøksrelatert tilsyn, herunder frekvens og omfang, er beskrevet i den aktuelle FOTS-søknad og i den godkjenningen som Mattilsynet gir. Slikt tilsyn skal sikre at belastningen på dyrene ikke overskrider det som det er gitt tillatelse til og at nødvendige tiltak iverksettes og dokumenteres for å hindre unødig lidelse. Tilsynet skal utføres slik det er beskrevet i godkjent FOTS-søknad.

Hensikten med denne rutinen er å beskrive ansvarsforholdene for involvert personell ved tilsyn av dyr for å sikre at tilsynet blir utført i henhold til regelverkskrav og godkjenningen for det enkelte forsøk.

2. DEFINISJONER

Avdelingsleder AKM: er person med særskilt kontrollansvar (PMSK) og ansvarlig veterinær.

Avvik: Avvik er definert og beskrevet i «Overordnet rutine for forsøk med dyr ved Helsefak» (ref. 2020/5264) og innbefatter hendelser som er brudd på 1) Forsøksdyrforskriften 2) vedtak/beslutninger fastsatt av Mattilsynet 3) skriftlige rutiner ved Helsefak og/eller AKM og/eller 4) pålegg gitt av avdelingsleder AKM. I tillegg skal andre uønskede hendelser som kan ha effekt på dyrevelferd eller forsøkene også rapporteres som avvik.

Funn av et sykt/unormalt dyr trenger ikke nødvendigvis være et avvik dersom dette er beskrevet/forventet i godkjent forsøksprotokoll. Det vil imidlertid alltid være et avvik dersom man ikke gjør nødvendige/pålagte tiltak ved funn av slike dyr.

Beredskapstelefon: Vakttelefon for dyreteknisk beredskap der dyreteknisk personell på AKM kan kontaktes utenom ordinær arbeidstid. Telefonnummer 480 09 075.

Brukere: Alle som arbeider med forsøksdyr på AKM med unntak av AKMs fast ansatte stab.

Dyreteknisk ansatte: Ansatte ved AKM med unntak av avdelingsleder og renholder.

Dyreteknisk beredskapsvakt: Telefonvaktordning utenom ordinær arbeidstid (365 dager i året) med utrykning ved behov som rullerer mellom de dyreteknisk ansatte på AKM.

Forsøksansvarlig: Ansvarlig søker som angitt i FOTS-søknad.

Forsøkets kontaktperson: Den som forsøksansvarlig har oppgitt som kontaktperson som AKMs personale kan kontakte på telefon ved funn av syke/unormale dyr eller for andre forhold som krever avklaring ifm. tilsyn (herunder i helger, helligdager og ferier). Kontaktinformasjon (telefonnummer og e-post) skal oppgis skriftlig til AKM.

3. ANSVARSFORHOLD OG ORGANSERING AV RUTINEMESSIG DAGLIG TILSYN

<i>Utføres av:</i>	<i>Oppgaver:</i>
Avdelingsleder AKM	- påse at det utarbeides arbeidsplan/ukeplan, helgevakt- og beredskapsvaktlister, og ferieplaner for å sikre at det til enhver tid er tilstrekkelig personale tilstede for å utføre tilsyn med dyrene. Ansvar for å lage listene kan delegeres til andre ansatte ved AKM - påse at det utarbeides skriftlige arbeidsrutiner som beskriver praktisk framgangsmåte ved tilsyn - påse at alle de dyreteknisk ansatte er godt informert om dyrene som er oppstallet og de pågående forsøk, herunder prosedyrer og forventede effekter, krav til forsøksrelatert tilsyn, tiltak og humane endepunkter som gjelder for de enkelte forsøk - bistå de dyreteknisk ansatte med veterinærfaglige råd ved funn av unormale/syke dyr ved daglig tilsyn, og avgjøre hvilke tiltak som må iverksettes - varsle forsøksansvarlig eller den som er angitt som kontaktperson for forsøket dersom det oppdages syke/unormale dyr som går i forsøk med beskjed om hvilke tiltak som må iverksettes eller evt. allerede er iverksatt - treffe endelig beslutning om tiltak dersom det oppstår uenighet med forsøkets kontaktperson/forsøksansvarlig om tiltak eller humane endepunkter, herunder evt. beslutte at dyr skal avlives og/eller at forsøk skal stanses - registrere og følge opp avvik iht. til AKMs avvikshåndteringssystem
Dyreteknisk personale AKM	- gjennomføre tilsyn og stell slik det er beskrevet i de skriftlige arbeidsrutinene - gjøre strakstiltak før videre varsling dersom det anses nødvendig, f.eks.

	øyeblikkelig avlivning ved funn av svært syke/døende (moribunde) dyr - varsle/konferere med avdelingsleder AKM ved funn av syke/unnormale dyr Dersom avdelingsleder AKM ikke er tilgjengelig skal forsøkets kontaktperson varsles direkte for å informeres om behov for tiltak. Dersom det ikke oppnås kontakt med noen av de overnevnte eller ved uenighet med forsøkets kontaktperson om tiltak, har dyretekniker delegert myndighet fra avdelingsleder AKM til å gjennomføre de tiltak som anses nødvendig, herunder evt. avlive dyr. Man bør så langt det er mulig forholde seg til godkjent prosjektsøknad under vurderingen. Avdelingsleder skal ha skriftlig beskjed så snart som mulig og evt. videre informasjon/diskusjon med forsøksansvarlig vil håndteres av avdelingsleder AKM. - utføre forsøksrelatert tilsyn og tiltak (f.eks. fylle ut skårings skjema, gi smertestillende, o.l.) <u>dersom dette er skriftlig avtalt</u> med forsøksansvarlig/forsøkets kontaktperson (se også punkt 4 nedenfor) - dokumentere utført tilsyn på romlister, funn og evt. tiltak på burkort/tank registre/journalsystem, og evt. i skåringskjema dersom aktuelt - rapportere avvik iht. til AKMs avvikshåndteringssystem Nærmere beskrivelse av tilsyn av smågnagere, sebrafisk og stordyr er beskrevet i følgende skriftlige rutiner: «Arbeidsrutine for daglig tilsyn, oppstalling stell og skift av bur flasker til smågnagere» og «Routine for daily supervision of zebrafish», «Routine for housing and care of zebrafish», «Routine for daily supervision, husbandry and care for pigs» «Arbeidsrutine for helgevakt»; «Instruks for dyreteknisk beredskapsvakt»
--	--

4. ANSVARSFORHOLD OG ORGANSIERING AV SÆRSKILT FORSØKSRELATERT TILSYN

I regelen skal forsøksrelatert tilsyn foretas av forsøkets medarbeidere (som angitt i FOTS) om ikke annet er skriftlig avtalt med AKM.

<i>Utføres av:</i>	<i>Oppgaver:</i>
Forsøksansvarlig	- har ansvar for at tilsyn og oppfølging av dyrene utføres og dokumenteres i samsvar med godkjent FOTS-søknad, herunder utfylling av skåringskjema der dette er påkrevd i godkjenningen - skal sørge for at forsøket utføres i samsvar med prosjektgodkjenningen, herunder de påkrevde tiltak og definerte humane endepunkter - har ansvar for at manglende samsvar med godkjenningen blir rettet opp med nødvendige tiltak og at avvik og tiltak blir protokollført MERK: forsøksansvarlig <u>må være fysisk til stede i tilstrekkelig grad</u> til å kunne oppfylle kravene ovenfor.

	• er ansvarlig for at medarbeidere som gis ansvar for tilsyn er registrert i FOTS-søknaden, at disse er kompetente til oppgaven og at de er gjort kjent med kravene til tilsyn og tiltak som er beskrevet i FOTS-søknaden og godkjenningen • skal sørge for at det er tilstrekkelig kompetent personale til stede for å utføre nødvendig tilsyn med dyrene, herunder utenom ordinær arbeidstid, i helger, helligdager og ferier der dette er nødvendig for å utføre tilsynet iht. til godkjenningen • skal skriftlig informere AKM om hvem som til enhver tid er forsøkets kontaktperson dersom dette er en annen en forsøksansvarlig, herunder i helger, helligdager og ferier • dersom det ønskes bistand fra dyreteknisk personale på AKM for gjennomføring av forsøksrelatert tilsyn og/eller tiltak så har forsøksansvarlig, eller den forsøksansvarlig utpeker som kontaktperson, ansvar for å sende slik anmodning skriftlig til AKM (på nettskjema Bestilling av teknisk arbeid / Ordering of technical assistance) i god tid før slik bistand ønskes. Forsøksansvarlig skal ikke anta at slik avtale foreligger før AKM har gitt skriftlig tilbakemelding om at slik bistand kan gis.
Forsøkets kontaktperson	• dersom dette er en annen en forsøksansvarlig, skal personen være angitt som medarbeider i godkjent FOTS-søknad • skal kunne kontaktes innenfor normal arbeidstid (dvs. 0800-1600) og mellom kl. 1000-1400 i helger/helligdager • alle punkter er som er opplistet nedenfor vedrørende «Brukere/medarbeidere på forsøk», gjelder også for forsøkets kontaktperson
Brukere/medarbeidere på forsøk	• forsikre seg om at de er angitt som medarbeider på FOTS-søknad for det aktuelle forsøk de skal arbeide med • gjøre seg kjent med og utføre tilsyn slik det er beskrevet i FOTS-søknad og godkjenningen av forsøket, herunder overholde de definerte humane endepunkter • dokumentere tilsyn og tiltak på burkort, i tilgjengelig digitalt journalsystem, samt i skåringskjema der dette er påkrevd iht. FOTS søknaden. • varsle dyreteknisk ansatte ved AKM og/eller avdelingsleder AKM ved behov for faglig råd om dyrevelferd og tiltak. Utenom ordinær arbeidstid skal AKMs personale kontaktes på beredskapstelefonen. • rapportere avvik iht. til AKMs avvikshåndteringssystem
Avdelingsleder AKM	• skal kontrollere at tilsyn og tiltak utføres i samsvar med godkjenningen for det enkelte forsøk og registrere og følge opp avvik iht. AKMs avvikshåndteringssystem

	• gjøre veterinærfaglig vurdering av syke/unormale dyr • varsle kontaktperson for forsøket dersom det oppdages syke/unormale dyr som går i forsøk med beskjed om hvilke tiltak som må iverksettes eller evt. allerede er iverksatt. • treffe endelig beslutning om tiltak dersom det oppstår uenighet med forsøkets kontaktperson og/eller forsøksansvarlig om tiltak eller humane endepunkter, herunder evt. beslutte at dyr skal avlives og/eller at forsøk skal stanses
Dyreteknisk personale AKM	• bistå med forsøksrelatert tilsyn og tiltak dersom dette er skriftlig avtalt med forsøkets kontaktperson/ansvarlig søker (eksempelvis gi smertestillende, fylle ut skåringsskjema e.l.) • rapportere avvik iht. til AKMs avvikshåndteringssystem

5. REFERANSER/HENVISNINGER

Skriftlige rutiner ved AKM som det er henvist til i denne rutinen;

«Overordnet rutine for forsøk med dyr ved Helsefak» (ref. 2020/5264)

«Arbeidsrutine for helgevakt»

«Arbeidsrutine for daglig tilsyn, oppstalling stell og skift av bur flasker til smågnagere»

«Instruks for dyreteknisk beredskapsvakt»

«Routine for daily supervision of zebrafish»

«Routine for housing and care of zebrafish»

«Routine for daily supervision, husbandry and care for pig»